

VUKODAV

PRAVO NA DVOBOJ

Marija Semjonova

Prevela s ruskog
Ružica Rosić

Pesme prepevala
Sava Rosić

■ Laguna ■

Naslov originala

Мария Семёнова
Волкодав
Право на поединок

Copyright © M. Семёнова, 1999

Translation Copyright © 2006 za srpsko izdanje, LAGUNA

AUTOR OD SRCA ZAHVALJUJE

svojim roditeljima,
koji su imali strpljenja da sve saslušaju,

a takođe

fantasti
Pavlu Vjačeslavoviču Molitvinu,

lekaru
Pavlu Ljvoviču Kalmikovu,

doktoru alternativne medicine
Andreju Leonidoviču Martjanovu,

senseju
Vladimiru Tagiroviču Tagirovu

i svim svojim drugovima s tatamija,

majstoru
Vadimu Vadimoviču Šlahтеру,

čoveku koji je prošao sito i rešeto
„Medvedu“

i

kompjuterskom inženjeru
Hokanu Norelijusu (Švedska)

za dragocene primedbe i nesebičnu pomoć!

*Za knjigom vazda sediš ti na klupi,
Ja zalazim međ ljude kvarne,
Uznemire te okrutni i glupi,
A ja – čik išta da me džarne!*

*Razilazimo se u nečem glavnom.
Lučonoša si ti dobrote,
Namrgođen i prek sam već odavno –
Te putevi nas razni vode.*

*Prevazići je teško tvoju pamet,
Al' drž' se mene kad se krve.
A možda bogova je to amanet
Da razni ljudi zemljom vrve?*

I. SAKUPLJAČ ŠUMSKOG MEDA I NJEGOV SIN

Ugasio se požar smiraja i jarka svetlost punog meseca oblila je šumu zelenkastim, mrtvačkim srebrom. Bleda svetlost klizila je niz naježene jelove grane i svetlucavom izmaglicom obavijala zaobljene brežuljke predgorja, pridajući vrhovima Okrunjenog gorja kristalnu jasnoću. Duž obale žuboravog potoka, u kojem je svoje bele kićanke kupala tek procvetala divlja trešnja, dva putnika su grabila prema planinama. Jedan beše stasiti mladi Arant bujnih, zlačanih kovrdža i blagih, istančanih crta lica. Takva lica često se sreću kod pripadnika starih, uglednih porodica Arantijade. I odeven beše po običaju svoje zemlje u lanenu tuniku, ogrtač i sandale. Mladić beše sav ozaren i s vidnim zadovoljstvom je udisao prohladni noćni vazduh. Odavao je utisak vedrog i odvažnog čoveka. Da je bilo nešto svetlije, na njegovim prstima mogle bi se videti mrlje od mastila.

Drugi muškarac bio je za pola glave viši od Aranta i primetno širi u ramenima. Za razliku od saputnika ne beše nimalo nalik drevnom klesanom kipu, ali se zato, po staroj navici, kretao savršeno bešumno. Išao je bos, prebacivši preko ramena mekane kožne čizme povezane uzicom. Mesečeva svetlost oštrom senkom mu je ocrtavala dugački ožiljak na levom obrazu. Brazgotina se protezala od obrve do vilice, gubeći se donjim krajem u kratkoj, gustoj bradi. Taj čovek uopšte

nije odavao onakav utisak kao Arant. U svetlim očima ne beše ni osmeha, ni očekivanja budućih slasti. On je navikao da računa na najgore, da od sudbine očekuje svakovrsne pakosti. A sudbina se ni u kom slučaju nije mogla pohvaliti kako njene pakosti on pokorno, bespogovorno prima.

– Uskoro ćemo stići – saopšti on svome saputniku. Mada sâm beše iz plemena Vena, arantski je govorio čisto i tečno, s tananim prestoničkim izgovorom: u svoje vreme imao je izvanrednog učitelja. Momak bujnih kovrdža osvrte se i upitno ga pogleda, a on objasni: – Oseća se dim.

Arant onjuši vazduh i ništa ne oseti, ali za svaki slučaj klimnu glavom. Ako on kaže da se oseća, znači da se zaista oseća. Sada će još reći i šta se tamo sprema za večeru. Arant beše znatno učeniji i načitaniji od svog sadruga, ali neke Venove postupke i osobine bilo je teško meriti oskudnim ljudskim merilima. Njegov njuh, na primer. Ili sposobnost da vidi u mraku gotovo podjednako dobro kao danju. Kada čestiti ljudi nisu mogli da vide ni prst pred nosom, bio je u stanju da sakuplja iglice rasute po travi. Bilo je u vezi s njim i drugih neobičnih stvari. Ven, na primer, nije imao ni pošteno ljudsko ime, već samo nadimak: Vukodav. On mu je, doduše, izvanredno pristajao. Jednom prilikom izrekao se kako je, tobože, predak njegovog plemena zaista bio pas-vukodlak, koji je Pramajku spasao od svirepih vukova... U sebi, mladi učenjak smatrao je takve priče besmislicama, dokonim naklapanjima varvaskog plemena. Međutim, postojali su trenuci kada...

Uostalom, kada se sve uzme u obzir, kakve to ima veze? Ama baš nikakve.

Ven je sledio Aranta na udaljenosti od tri koraka i ne bez izvesne ljutnje razmišljao o tome kako se još nisu dovoljno udaljili od Kapije. Znači, Evrihova želja da tu noć po svaku cenu provede pod krovom bila je, blago rečeno, krajnje nesmotrena. Pre nekoliko godina Vukodav je u ovim krajevima uspeo da ostavi podosta tragova i bez preke potrebe nije želeo da ljudima bode oči.

Evrih mu je iskreno objasnio razlog svoje želje. Svaki put kada se kroz Kapiju spuštao u ovaj svet, do mučnine u stomaku pribijavao se

prvog susreta s njegovim žiteljima. Ukoliko se nečega plašiš, od toga treba ili po mogućstvu bežati – u čemu nema mnogo dostojanstva a i ne polazi ti baš uvek za rukom – ili treba sakupiti hrabrost i krenuti mu u susret, pa šta bude. Tako je želeo da postupi i ovoga puta, a Vukodav ga je u tome potpuno podržavao. Mada je učenjak mogao i da popričeka s učvršćivanjem duha dok ne pređu planinski lanac. Tamo neće imati ko da prepozna usamljene putnike, digne dževu i sakupi poteru... Ali ne, njemu se upravo sada prohtelo da se junači. A kada dopadnu nevolje – ko će, pitam se, vaditi kestenje iz vatre?

Vukodav je hitao napred negodujući u sebi, ali naglas nije ništa rekao. Milosrdni Bogovi nisu mu prikazali jezik onim krajem koji daje krasnorečivost. Bolje će mu biti da čuti i ipak svrati u obližnje dvorište iz kojeg je dopirao dim. Ne žive ovde valjda sve sami razbojnici. Mada, i ti Segvani su neke čudne cvečke. Stari doseljenici, istisnuti sa svojih severnih ostrva najezdom Ledenih Divova. Ti Divovi su živeli i narastali u planinskim dolinama. Otuda su povremeno pomaljali svoje prljavobebe pipke, sravnjujući sa zemljom sve što bi im se našlo na putu: ako je to bila kuća – onda kuću, ako je bila bašta – onda baštu. Zato su se ostrvski Segvani tokom nekoliko pokolenja zajedno s porodicama preseljavali na kontinent. Ponekad su zaboravljali da ne dolaze baš na pusto mesto. Vukodav nije želeo da se priseća čime se to katkad završavalo. Zato što su tada počinjali da ga svrbe ožiljci od okova na vratu i zglobovima i dobijao je želju, kao nekad, da zadavi prvog Segvana koji mu dopadne šaka. A to je bilo ružno i nedostojno potomka Sivog Psa.

Vukodav je usput zapazio i to da se domaćin kuće kojoj su se približavali bavi sakupljanjem šumskog meda. Primetio je već nekoliko šupljih lipa obeleženih posebnim znakom: tri uspravne crte precrtane jednom kosom. Zaključio je još i da čovek koji je načinio te znake poštuje šumsku Pravdu i štedi dobro drvo što je pružilo utočište medonosnom roju. Sakupljač nije ošteti koru, već ju je označio kako dolikuje, četkicom i bojom. Može biti, s njim će se i moći...

Zatim su izbili na prostranu poljanu i Ven u sebi zahvali šumskom duhu što preko nje vodi puteljak. Zaista bi bila grehota izgaziti tek procvetalo cveće što je prekrivalo čitavu livadu. Na severnom kraju nazirale su se košnice – spletene, po segvanskom običaju, od slamnatih pletenica.

Uskoro se između drveća pojavila visoka, jaka ograda koja je opasivala dvorište. S one strane ograde smesta je zalajalo nekoliko pasa.

Medar Branoh se sa decom i čeljadi već spremio za počinak kada su se napolju uznemirili psi. Po predgorju su ponekad tumarali svakojaki ljudi i zato je Branoh prošle godine na Galiradskoj pijaci osim lovačkih pasa nabavio ženku i mužjaka čuvene solvenske rase. Bili su to snažni psi, oštih ušiju i još oštrijih zuba, koji su besno kidisali na najmanji nagoveštaj tuđinca. I gotovo od rođenja znali su šta da rade ako se na njih potegne nož.

Na jaku drvenu kapiju spolja je bila pričvršćena alka od kovanog gvožđa. Dok je Branoh razmenjivao poglede sa sinovima, tu alku je zgrabila snažna ruka i odlučno zalupala na kapiju. Nemajući kud, muškarci se naoružase kopljima i pođoše da izvide u čemu je stvar.

Solvenski psi pomamno su lajali, propinjući se na zadnje šape i zatežući lance. Ostali su se kevući vrzmali pred kapijom, ali se nisu zaletali iza ograde.

– Ko je tamo? – nimalo ljubazno zapita Branoh, čizmom razmičući čupave pseće bokove. – Koga to usred noći Heg ganja po šumi?

– Pusti nas do jutra, dobri domaćine! – dopre spolja zvonki, mlada-laki glas. – Mi smo mirni putnici, nikakva zla ne činimo ljudima!

Branoh se nezadovoljno namršti. Nije mu se svidela očigledna mladost govornika. Heg da ga nosi, nije naročito verovao ni u dobre namere tih koji su stajali sa druge strane ograde. To jest, tačnije rečeno, nije verovao uopšte.

– Vi, skitnice, bolje nastavite svojim putem – posavetovao je nezvane goste. – Dok se moji besni psi nisu otkinuli s lanca.

Ni dve noći nisu prošle otkako su se takve noćne lualice pojavile kraj vatri pastira koji su čuvali stada bogatog suseda, sirara. Njegov sir, pavlaku i čuveni maslac znali su i cenili čak i u prestonom Galiradu. Ni sam knes Gluzd Nesmejanovič nije se ustezao da ga proba. Drsko su se smestili kraj vatre i zatražili da im sluge smesta zakolju kravu za večeru. I to ne nekakvu staru i žilavu, već mladu, meku i debelu. Pustahija je bilo sedam na broju, a pastira mnogo više, te ovi rešiše da pruže otpor. Međutim, nabasali su na prekaljene ratnike, najamnike, koji za život zarađuju surovim umećem borbe... Sve

u svemu, stvar se završila izbijenim zubima i polomljenim rebrima. Hramnu hvala što bar niko nije ubijen. Zato su, kao za pakost, zaklali susedovu najbolju mlečnu kravu, od koje se dobri sirar te godine nadao još i telencetu. Pastiri još nisu ni sakupili sve ostale krave koje su se razbežale po šumi. Medar je potajno sumnjao da bi sused, koji je gorko oplakivao raskomadanu ljubimicu, umesto nje radije sahranio jednog ili dvojicu smetenjaka što nisu umeli da sačuvaju gospodarevo stado. Sam Branoh slugu nije imao, jedino sinove, snaje i unuke. Ako pusti tuđince u kuću, ne gine mu nevolja. Ako ih ne pusti – još će otići da mu potpale košnice... Neee, treba ih odmah oterati i to tako da zaborave put natrag. Tim pre što je najmlađi sin, Asgvajr, već priljubio oštro mlado oko uz rupicu, naročito za tu svrhu probušenu, i ohrabrio ga:

– Oče, tamo su svega dvojica.

Branoh skloni momka i sâm pogleda. Da su se pred kapijom premetala s noge na nogu dva bespomoćna, grbava kepeca, dostojnog Segvana bi, možda, i žacnula savest. Ali na utabanoj čistini stajala su dvojica plećatih delija, očito sposobnih da bilo kog smlave. Branohu se naročito nije dopao onaj viši. Njemu se, između ostalog, nad desnim ramenom svetlucala nepogrešivo prepoznatljiva drška mača i medar odmah shvati: Heg mu je na prag naneo zaostale prijatelje one sedmorice.

– Puštaj Vučića! – naredi najmlađem sinu.

Ogrlica krvožednog mužjaka beše pričvršćena za lanac domišljatom spravom za koju je Branoh majstoru kovaču platio čitava dva čupa najboljeg šumskog meda. Ma koliko se pas otimao, kvačica je pouzdano držala. Ali je zato raspomamljenu zver lako mogla da pusti s lanca i malecka unučica, a kamoli sedamnaestogodišnji sin. Ne moraš se petljati oko zategnute kopče. Samo stisni s dva prsta – i pas već leti...

...I pas polete. Poput crne munje preko dvorišta, ostavljajući ženku da mahnito trza lanac i besno zavija. Zatim, bez oklevanja, kroz naročito za njega napravljen prolaz ispod kapije. Ostali psi se uz gromki lavež ustremiše za predvodnikom. Iza kapije se začu uplašeni uzvik. Medarevi sinovi se zakikotaše i pohriše na ogradu da posmatraju. Samom domaćinu činilo se ispod dostojanstva da skače sa ostalima, ali ipak ne izdrža pa se i on pope.

U pravi čas, kako se ispostavilo.

Zato što je duboki, krvoločni Vučićev lavež prešao u molećivo skičanje, ispunjeno krivicom. Branoh isturi glavu iznad ograde i vide kako strašni pas vuče trbuh po zemlji, umiljavajući se oko visokog neznanca koji je čučao. Nije čak ni mahao repom – cela stražnjica mu se izvijala, baš kao ushićenom štenetu. Oštrouhi lovački psi motali su se okolo umiljato skičeći i ponizno njušili skitnicu, nastojeći da ga liznu. Kô da im je najmiliji rođak izvoleo u goste.

Branoh nešto nije mogao da se seti takvog oduševljenja čak ni kada bi se on sam, gazda i hranitelj, posle dužeg izbivanja vraćao kući. Sa sujevnim strahom medar vide da su psi namah prihvatili došljaka kao da im je rod rođeni. I po svojoj prilici bi ga sledili da je samo poželeo da ih pozove za sobom. Uznemirujuća pomisao prolete mu kroz glavu: a šta ako ih napujda na sopstvene gospodare...

U međuvremenu se pseći rođak uspravio. Mesečeva svetlost jasno ga osvetli i Branoh, i bez toga duboko zgranut ponašanjem vernih pasa, konačno pade u očajanje. Neznaničeva kosa beše upletena u dve kike, uvezane uzicama. Ven! ...Samo mu je još to pleme falilo!

Branoh tiho promrmlja nešto na račun trostruko brušenog Tunvornovog kremenja i krišom se osvrte ka sinovima. Svi su se ograđivali zaštitnim znacima svemogućeg Hramna, Oca Premudrosti, i Rodane, Dariteljke Potomstva. Opšte je poznato da psi nikada ne laju na čarobnjake. I još – na Bogove, kada ovi blagoizvole da udostoje ljude svojom posetom. Ali da se čestiti segvanski bog pojavi u liku Vena? Jasno kao dan – čarobnjak!

Ven pređe pogledom po glavama medareve porodice načičkane nad ogradom i prvi put se oglasi:

– Domaćine, možda bi mogao da pustiš kućice nazad u dvorište. A usput i nas...

Ven je to rekao bez ikakve pretnje, ali Branohu smesta bi jasno: bolje će biti da ih pusti. Jer, ako Ven to poželi, svejedno će ući. Neće ga sprečiti ni visoka ograda, ni četvorica sinova. O unucima da se i ne govori.

Medar podiže iz ležišta tešku gredu i, pomiren sa sudbinom, otvori kapiju. Ven bez žurbe uđe unutra. Čopor je odano skičao ne skičajući s njega očiju. Venov saputnik, lepi mladi Arant, uđe za njim.

Branohu ne promače kako znatiželjno posmatra šta se zbiva, ali bez naročitog čuđenja.

Dok su domaćin i njegovi sinovi zburjeno mozgali šta im je dalje činiti, iz kuće izađe domaćica, uvažena Radegona. I odmah pokaza kako je jedino žena istinski dostojna da upravlja kućom i vodi pleme. Spokojno je izašla u susret strašnim gostima, noseći u rukama veliku vruću lepinju ispečenu na segvanski način, sa lukom i guščijim čvarcima.

– Izvolite, založite se, dobri gosti.

Branohu namah pade kamen sa srca. Ven, a za njim i Arant, nisko se pokloniše ženi, odlomiše po komadić lepinje i prineše ustima. Dakle, zaista nemaju zle namere. I on sa sinovima priđe da odlome po parče, i tek tada se medar seti da mu se Ven obratio, još dok je stajao pred kapijom. Da stari Segvan nije bio onoliko preneražen izdajom pasa, već tada bi se dosetio da nema mesta strahovanju. Veni su smatrali nečasnim da ubiju onoga s kim su razgovarali. Po njihovoj veri, reč je uspostavljala veze ništa manje čvrste i svete od zajednički pojedeno hleba.

Uostalom, pomisli Branoh, ponekad biva da se čak i Veni menja, ako dugo stranstvuju. Uopšte, u današnje vreme svašta možeš od ljudi očekivati...

– Asgvajre, smesti goste u pojatu – zapovedi on najmlađem sinu.

Momka su zvali Asgvajr na ulici i u dvorištu. Pod rodnim krovom u najužem porodičnom krugu je postojalo sasvim drugo ime, a slučajni namernici nisu imali zašto da ga znaju. Razume se, njih nije bilo dobro puštati ni da sede kraj ognjišta.

– Ja sam putujući učenjak iz blagoslovene Arantijade, a ljudi me tako i zovu – Sakupljač Mudrosti – predstavi se Venov saputnik. – A ovo je moj sluga i telohranitelj. Zovem ga Zimogor.

Branoh samo klimnu glavom, predstavljajući, sa svoje strane, sebe i svoje. Bio je čvrsto uveren da ni imena gostiju takođe nemaju nikakve veze sa njihovim pravim imenima.

Iza ograde prostiralo se dvorište, manje-više nalik na većinu segvanskih dvorišta koja je Vukodav do tada imao prilike da vidi. U sredini se nalazila dugačka kuća s jednim jedinim vratima, okrenutim ka

jugu. Kuća je podsećala na veoma dugačak nasip, od vrha do dna obrastao travom i cvećem: samo na dva mesta zeleni pokrov su narušavali otvori dimnjaka. Vukodav je znao da unutrašnjost skriva udobnu, prostranu izbu, ognjišta u podu, široke klupe duž zidova i spavaće odeljke, prema broju manjih porodica. Spolja su zidovi i krov bili nasuti debelim slojem zemlje i kamenja i prekriveni busenjem trave. Preselivši se sa golog ostrva na kontinent, u predele bogate drvetom, Segvani su istrajno nastavljali da grade kuće po pradedovskom običaju. Jedino su pojate od tesanih brvana, koje su se nazirale u okolini, bile upravo onakve kakve su starosedeoци sebi oduvek gradili. Ali pojata nije dom s ognjištem i malo tu ima svetoga.

Asgvajr je gostima otvorio vrata, upalio luč udenutu u držalju od kovanog gvožđa i ponudio se da im prostre postelje na čistom, brestovom podu. Dobro je mirisalo u pojati: na med i hleb. Asgvajr je već izlazio zatvarajući za sobom vrata, kad je kroz uzani prorez, nečujno iskrsnuvši iz tame, kliznuo poveliki slepi miš, veličine goluba. Dok je medarev sin usplahireno razmišljao kako da istera noćnog letača, zverčica je vešto obletela prostoriju a zatim sletela na Venovo rame – i smestila se tamo baš kao na staro sedalo.

Dok je izlazio, Asgvajr nije odoleo gorućoj znatiželji i osvrnuo se. Vide kako Zimogor podiže ruku i prijateljski miluje maleckog letača. Ovaj je mazno trljao njuškicu o njegov vrat. Asgvajr se umalo ne spotae o pse što su ležali svuda oko pojate i pobeže u kuću. Znači ipak – čarobnjaci! Tako mi rutavih Tunvornovih butina, čarobnjaci!

– Eto ti ga sad! – reče Evrih kada se za mladim Segvanom zalupiše vrata. – Sad ima da nas potpale, kako im ne bismo nešto navraćali...

Ven progundā:

– Ko je navalio da noći pod krovom, ti ili ja?

Nije želeo da podseća Evriha na zakon podeljenog hleba koji su prosti Segvani, koliko je njemu bilo poznato, poštovali kao svetinju. U prosvećenoj Arantijadi taj zakon je, poput većine drevnih običaja, bio gotovo zaboravljen. Aranti su goste po navici dočekivali s ponudama, ali je malo njih znalo zašto je to tako. Neka se Evrih malo i uplaši. Koristiće mu.

Uskoro se začu grebanje na vratima. Vukodav ih otvori, jer se tako i očekuje od „sluge i telohranitelja“. Asgvajr im je doneo poznu večeru.

Vukodav uze drvenu zdelu, zahvali mladiću i reče:

– Pojedi nešto s nama, sine slavnih roditelja.

Kod Segvana se u takvim slučajevima pominjao samo otac, ali Ven, vaspitan da je majka glava porodice, nije mogao da se savlada. Asgvajr oprezno prisede na gotovo lakat visok prag. Miš smesta napusti drveni klin na kojem je visio, dolete do gazdinog sina, stade kraj njega na debelo brvno i poče znatiželjno da mu njuši ruku. Vukodav zapazi da momčić, mada krajnje napet, nije odmakao ruku.

U zdeli beše uobičajeno segvansko posluženje: ječmene lepinjice, pržena riba, mlad kravliji sir i med. I vrč sa surutkom, kojom je to pleme zalivalo gotovo svako jelo. A takođe i prošlogodišnja bundeva zapečena u kajmaku – poslastica koju su doseljenici naučili da pripremaju od solvenskih starinaca.

Asgvajr je radoznalo razgledao dvojicu tuđinaca. Ni najmanje nije sumnjao da je Arant slagao kada se predstavio kao putujući učenjak. I budali je jasno da ne postoje učenjaci tako mladi, preplanuli i plećati. Učenjaci – to su sedi starci dugih brada, ispijeni i sasušeni od okapanja nad knjigama. A ukoliko i putuju, to je onda sa čitavim karavanom slugu i čuvara. Ni u kom slučaju s jednim jedinim telohraniteljem.

Primitivši mladićev ispitivački pogled, lažni učenjak mu se obrati:

– Reci mi, prijatelju, daju li pčele tvoga oca meda u izobilju?

– Milošću Hramna, ne žalimo se – spremno odgovori Asgvajr. Razgovor je započet i on se usudi da upita: – Nemoj se vređati što te pitam, ali kuda si se uputio, poštovani? Verovatno u Galirad, na praznik?

Vukodav je iz naprtnjače već izvadio zdelicu, namrvio u nju hleba, ribe, bundeve i sira i sve to zalio surutkom – za Miša. Na Asgvajrovo pitanje on u mislima pobroja sve solvenske praznike i začudi se, jer nije mogao da se seti nijednog kojem je sada vreme. Evrih je, očigledno, pomislio isto.

– Oprosti mi na neznanju, sine slavnoga oca – polako progovori Arant. – Davno nisam bivao u ovim krajevima. Kakvom se to prazniku raduju u solvenskoj zemlji?

– Zar ne znaš? – ovog puta začudi se Asgvajr. – Gospodarica knesinica podarila je gospodaru naslednicu. Zar je moguće da nisi čuo?

Evrih ne izdrža i okrete se Vukodavu.

– Ja zaista odavno nisam ovde boravio – progovori on oprezno.
– Više od dve godine. Kada sam poslednji put bio u Galiradu, gradom je upravljao knes Gluzd Nesmejanovič a on, nažalost, beše udovac. Tada je upravo udavao kćer ali ona, koliko ja znam, nije stigla do mladoženje... nestala je negde u planinama. Bila je to velika žalost. Je li moguće da je knesinica Jelena...

– Ma ne! – Asgvajr odmahnu glavom, ošinuviši ramena dugačkim repom plave kose uzicom vezane na zatiljku. – Hramnu beše po volji da se gospodarica knesinica ne vrati. Gluzd Nesmejanovič, neka ga čuvaju naši i solvenski bogovi, i dalje je knes i vlada mudro i pravedno. Samo što se sada ponovo oženio i žena mu je rodila devojčicu. To jest, mi, Segvani, mislimo da bi bilo bolje da mu je rodila dečaka, ali po njihovoj Pravdi žensko takođe može naslediti...

Sramežljivost je polako čilela i on se raspričao, gord što bar nečim može da začudi iskusne putnike.

– Koliko se sećam, knes je mnogo zima tugovao za ženom – zamišljeno reče Evrih. – Ko li je ta što je tako srećno uspela da stiša njegovu žalost?

– Rodom je Velhinja – odgovori Asgvajr. – Velhi su ionako gordi, a sad ima načisto da dignu nos. Naročito oni iz Izvorišta – možda si čuo za njih, to su oni što žive na Sivuru. Sadašnja gospodarica ranije je bila ratnica u službi knesinice Jelene, kad su je onomad vodili ženiku. Čuo sam da se zaista tuče kô zmaj i nikome ne ustupa. Borila se kod Tri brega a i posle, kada je pratila knesovu kćer. Pričaju ljudi da se ta ničeg ne boji. Kažu još i da je veoma lepa, mada je crnokosa. Zove se Ertan, kći je Mohte Brzih Nogu. Baš su šašava ta velhska imena, zar ne?

Vukodav se nehotice okrete, skrivajući oči. Shvatio je o kome se radi čim je čuo da je nova knesinica iz plemena Velha. Ertan! Ven se seti gorde glave uokvirene bujnom crnom kosom, neustrašivog pogleda sivih očiju, malenih ruku što su tako vešto baratale i teškim mačem, i uzdama dvoprega u galopu... Poluobnaženo telo zaliveno krvlju i drška dugačkog noža što štrči iz leve strane grudi... Gospođa knesinica Ertan sigurno će imati o čemu da priča svojoj kćerčici, kada ova poraste i zaželi da postane ratnica poput njene majke.

– Kako su nazvali devojčicu? – upita on Asgvajra, i sam se čudeći svom pitanju. I začu odgovor:

– Ljubima. Po prvoj gospodarevoj ženi.

Evrih zaverenički namignu, zatim iščeprka iz svoje torbe glinenu plosku i nasu iz nje u tri zdelice:

– Neka Bogovi Nebeske planine produže dane dobrog knesa i mlade knesinice, i neka bezgrešno čedo sačuvaju od svakog zla!

Asgvajr se najiskrenije pridruži zdravici. Popili su po gutljaj čudeznog napitka od grožđa što raste u Evrihovo domovini. Nežni plamen smesta se razgoreo u utrobi, pomažući da se zaborave sve brige i prosto uživa u razgovoru.

– Znači ti si se, poštovani mudraču, uputio u Galirad? – ponovo upita Asgvajr.

– Ne – odgovori Arant. – Mi ćemo sad preko planina, pa u Narlak. Asgvajru se istog trenutka zažariše oči:

– U Narlak! Znači, otac je ipak bio u pravu, vi ste zaista iz družine one sedmorice...

– Kakve sedmorice?

Asgvajr stade da im priča kako su sedmorica najamnika uterali prpu susedu-siraru i njegovim kukavnim slugama.

– To su ljudi! – oduševljeno reče dok je s uživanjem opisivao borbu sa slugama. – Niko im ne gospodari! Prohtelo im se – i uzeli to na šta su bacili oko! Tako rade junaci. Pastira beše dvanaest, al' svi su se razbežali kô pacovi!

Sve ono što je kod starog Branoha izazivalo gnev i ozlojeđenost, kod njegovog najmlađeg sina budilo je ushićenje. Vukodav je podozreo da momak ima ozbiljne nesuglasice s nekim od pomenutih pastira, a teško da je raščišćavanje odnosa uvek prolazilo bez posledica.

– Koliko sam shvatio, među tom sedmoricom bilo je i Segvana – nastavljao je Asgvajr. – Naših, ostrvskih. Znači, nisu se svi još vezali za zemlju, ne teče baš svima umesto krvi evo ova surutka...

Vukodav ga prekide:

– Šteta što ih put nije naneo na vaše dvorište.

I suviše dobro je znao da su najamnici vrlo lako mogli ne samo da im smažu kravu i isprevrću košnice, već i da počnu da love i vuku za kosu tek stasale Asgvajrove sestrice. Međutim, mladić nije zapazio podsmeh.

– U pravu si: šteta – uzdahnu mlađahni nebojša. – Pitao bih da me povedu sa sobom! Šta ja imam ovde, kod kuće? Ocu sam četvrti sin.

Nadam se da Hramn, u svojoj premudrosti, još dugo neće pozvati našeg baću, ali doći će valjda jednom i do deobe nasleđstva. I šta ću ja dobiti? Roj, odleteo iz košnice? Hvala lepo. A najamnici... Njima štedro plaćaju oni što ih unajmljuju. I još dele plen. Što si mačem stekao – tvoje je, ne moraš se obazirati ni na koga! I sve ih devojke vole! A ukoliko ginu – ginu u boju, s mačem u ruci, i Dugobradi ih ispraća na nebo, da se tamo bore i piruju u Ratničkoj dvorani!

Vukodav je u sebi mislio da ako segvanski Nebeski Vožd i upućuje nekuda te najamnike, onda je to po svoj prilici u najcrnji bezdan, da škljocaju zubima na večitom mrazu. Kakvom bogu mogu biti po volji nasilnici i ubice?

– Vaši prijatelji verovatno su krenuli u Narlak putem koji vodi kraj Litice slomljenih krila – cakleći očima produži mladi Segvan. – I oni su išli peške: naše planine nisu mnogo visoke, ali na konju ih svejedno ne možeš preći...

Vukodav je to znao. Zbog toga se ovdašnji žitelji i nisu plašili najezde iz Narlaka.

– ...Ali ako me povedete sa sobom, pokazaću vam prečicu. Njome se mora dosta verati, ali biste ih zato stigli pre litice.

– Nisu nam oni nikakvi prijatelji – mračno procedi Vukodav. – A tebe nećemo povesti sa sobom pa makar ti otac to i dozvolio.

Momku izbiše purpurni pečati po obrazima:

– Sedamnaest mi je zima i odrastao sam muškarac. U stara vremena meni bi već bio predat bojni brod, da budem kuns i steknem sebi slavu! I mač imam! Našao sam ga u zemlji i očistio!

U žaru je zaboravio i da se začudi tome što je, u presudnom trenutku, reč neočekivano preuzeo sluga, dok je gospodar začutao.

– I nisu oni nikakvi junaci – kao da ga ne čuje, nemilosrdno je nastavljao Vukodav. – Sve sami lopovi i razbojnici. A ti si naučio mačem da barataš – i alal ti vera. Valjaće ti da odbraniš svoj dom.

Video je da je Asgvajr povređen. Mladi Segvan naglo je zamukao i nije mu izletela nijedna oštra reč samo zato što je na umu imao zakon gostoprimitstva. Gostu moraš sve otrpeti. Jer odakle možeš znati ko ti je prekoračio prag? Čovek poput tebe, ili šumski duh koji je ugrabio ljudsko obličje? Moćni čarobnjak? Ili možda čak i Bog koji je naumio da proveriti i ispita svoja čeda na zemlji? Legende dosta kazuju o tome šta se dešava onome ko ne poštuje gosta. Tako je i Asgvajr – mada bi

najradije zadavio tog Zimogora što mu bezdušno ruši snove! – još neko vreme uljudno posedeo u pojati, čavrljajući o stvarima koje se ni na koji način nisu ticale ni najamnika ni ratničke slave. Zatim je pokupio ispražnjenu zdelu, pozeleo im dobre snove i otišao.

Isprativši ga, Evrih je s pomalo izveštačenom dostojanstvenošću otvorio svoju torbu, izvadio navlaku od vodootpornog platna i dugo razvezivao čvrsto stegnute uzice. Konačno je luč, sa kojeg se žeravica trunila u koritance s vodom, obasjao svežanj čistih listova pergamenta, mastionicu s navrtnim poklopcem i pero za pisanje, stvar kojom se učenjak naročito ponosio. To pero napravio je njegov dobar drug i učitelj Tilorn, koji je znao mnogo toga o čemu nisu ni slutili najbolji umovi Gornje Arantijade, a o Donjoj da se i ne govori. Izvanredna pisaljka mogla je u sebe odjednom da primi priličnu količinu mastila i da ga zatim ispušta, red po red, ne zahtevajući neprestano umakanje u posudu sa „krvlju učenosti“.

Pošto je sve zgodno razmestio po podu, Evrih skide poklopac s pera i neko vreme zamre u razmišljanju. Zatim duboko uzdahnu, sabirajući misli baš kao žrec pre službe Bogovima, i nakon kraćeg oklevanja na netaknutom, glatkom listu kaligrafski ispisa:

DOPUNE

*Opisanijima predela i zemalja,
do sada sačinjenim
od mnogih premudrih muževa,
a naročito
Salegrina Preuzvišenog,
što ih Evrih iz Feda
skromno sastavi.*

Avaj, kraj njega ne beše nikoga s kim bi mogao da podeli nadahnuti zanos stvaraoaca koji započinje novo znamenito delo. Delo koje će, sasvim moguće, postati jedan od bisera nezalaznog Siliona. Tamo je već bila pohranjena jedna Evrihova knjiga i ta činjenica postavlja la je pred njegov novi rad naročite zahteve. Arant se neko vreme divio zaglavljju, skromnom ali istovremeno ispunjenom spokojnim

dostojanstvom, i počeo da piše. Početak koji će čitaoca uvesti u knjigu, i zbog toga posebno značajan, beše odavno smišljen.

Vukodav ga ostavi da radi i izađe napolje. Nebo beše vedro i on na njemu pokuša da pronade poznatu zvezdu. Tilornovu zvezdu. Nije uspeo: smetao mu je sjaj punog meseca.

„Šta tvoja vera uči o zvezdama, prijatelju Vukodave?“ – upitao ga je jednom mudrac pepeljaste kose. Desilo se to u Belovođu, ubrzo pošto su dospeli u taj svet, naglavačke proletevši kroz Kapiju. Vukodav se i dalje teško kretao, polagano se oporavljajući od rana. Da je kojim slučajem navalio da ga ispituje Evrih, za svaki slučaj ne bi ništa odgovorio. Sa Evrihom uvek moraš biti na oprezu. Površno će shvatiti, podsmehnuće se. I još će ga nazvati varvarinom. Tilorn povremeno takođe ume da bude težak, ali bar mu se neće hotimice rugati. Vukodav mu odgovori:

„Kod nas veruju da su to oči duša koje nas posmatraju sa sedmog neba. Tamo je Ostrvo života. Na njemu se odmaraju duše pravednika, očekujući ponovno rođenje.“

I tada je bila noć, a nad glavama su im blistala neugasiva nebeska svetila.

„A kod nas“, reče Tilorn, „smatraju da se to kroz nebesa provide druge vasseljene. I svaka zvezda je divovska ognjena kugla, svetlost drugih svetova.“

Vukodav ga je slušao bez prigovora. Nije voleo prepirke. Uostalom, sretao je on u životu još zaumnija verovanja. Čak i takva koja u ustrojstvu svemira nisu ni ostavljala mesta za Bogove. A i duše su, u iščekivanju novog otelovljenja, mogle poprimati bilo kakav oblik. Ognjene kugle nisu ništa lošije od ostalih...

„Vidiš li zvezdicu, e-eno tamo, kraj kopita Severnog jelena?“ – upita ga Tilorn.

„Vidim.“

„To je moj dom“, tužno progovori mudrac. „Rođen sam u svetu nad kojim sija ta zvezda.“

Ma koliko čudnovato zvučale njegove reči, Vukodav mu je odmah poverovao. Tilorn jednostavno nije umeo da laže. Bio je u stanju da

ne progovori ni reč pod najstrašnijim mukama, ali ga je Gospodarica Sudbinâ sasvim lišila sposobnosti da slaže.

Ven ga samo kratko upita:

„Verovatno želiš da se vratiš tamo?“

Tilorn uzdahnu.

„Možeš li?“

Tilorn ponovo uzdahnu.

„Teorijski...“

Vukodav je već uspeo da sazna šta znači to teorijski. To bi, otprilike, značilo da go i nenaoružan čovek može pesnicom da obori monomantskog tigra. Samo što, moj brajko, treba to i uraditi.

„U čemu je stvar?“ – upita ga Vukodav. „Izgubio si magijsku moć?“

„Može se i tako reći“, krotko odgovori Tilorn. Obično bi žučno poricao bilo kakvu vezu s magijom, uporno objašnjavajući svoje mnogobrojne isceliteljske i ostale podvige jedino naukom.

„Kada bi se“, nastavi Tilorn, „tvoj brod razbio na pustoj obali gde nema ni jednog jedinog drveta, samo goli kamen, ti ga ne bi mogao popraviti i vratiti se kući...“

„Zašto ne bih mogao?“ – začudi se Vukodav. „Ulovio bih morsku zver ili kakvu veliku ribu, i kožom bih zakrpio rupe na brodu...“

Tilorn ga pogleda uz tužan osmeh:

„A ukoliko se brod razbio u paramparčad? Sad ćeš mi ti reći – moguće je zapaliti ostatke i dati znak brodu koji prolazi. Ali moj kremen i kresivo izgubljeni su tamo gde i sve ostalo.“

Veni behu nadaleko čuveni po svojoj upornoj tvrdoglavosti i Vukodav samo sleže ramenima:

„Sve što se izgubi može se i pronaći.“

„E tu si u pravu, prijatelju“, reče Tilorn. „Tim pre što dobro znam gde treba da tražim. Mislim da bih mogao poslati vest o sebi, samo ako nađem jednu stvarčicu...“

„Da li se ta tvoja nebeska lađa razbila daleko odavde?“ – upita Vukodav, počinjući da shvata na šta on cilja.

„Daleko... na ostrvu kraj zapadne obale Jezerskog kraja. Već neko vreme nosim se mišlju da odem tamo. Mogu li se nadati, prijatelju, da ćeš hteti da me pratiš na tom putu?“

„Nemoj ni da pomisliš na to! – neočekivano oštro uzviknu Vukodav, najednom se razbesnevi. – Dovoljno si se motao po našem svetu!

...Bolje da te svojim rukama odmah zadavim! ...Ako treba, sam ću otići i doneti sve što treba! Gle ti njega! ...Odavno nisi trunuo u kavezu kod nekog Ljudoždera!

Za njega to beše neuobičajeno dugačak govor i Tilornu odmah bi jasno da se Ven ne šali. Uostalom, Vukodav se gotovo nikada nije šalio. Došljak sa zvezda učini slabašan pokušaj da ga urazumi:

„Tu su neophodna znanja posebne vrste...“

„A ti mi objasni“, mračno mu posavetova Vukodav.

„I moraš znati da govoriš i čitaš na mom jeziku...“

„Naučićeš me!“

Evrih ga verovatno nije uzalud smatrao krajnje svojeglavim. Nezna-licom, neotesanim varvarinom koji je sebi uzeo za pravo da naređuje čudotvornom mudracu. Neka ga, nek ga smatra takvim koliko mu je volja. Dok je on, Vukodav, živ – ničija gramzivost ili okrutnost neće naterati Tilorna da pati. I tačka. A oni koji imaju nešto protiv, nek crknu.

„Kako se zove tvoja zvezda?“ – upita on prijatelja pepeljaste kose. Ovaj je na trenutak oklevao, a onda tužno izgovori kratku reč. Tako se izgovaraju imena koja u sebi nose najviši sveti smisao.

„Šta to znači na našem jeziku?“ – upita Vukodav.

„Sunce...“

Bilo je to pre više od dve godine.

Jutro je osvanulo toplo i sunčano: mogao se očekivati pravi letnji, vreli dan. Vukodav se umivao kraj bunara, bos i odeven samo u izlizane kožne čakšire, kada mu pride domaćin kuće.

Tek sada, pod jarkim sunčevim svetlom, Branoh je u svim pojedinostima mogao da prouči svog čudnovatog gosta. I to što je video nimalo mu se nije dopalo. Ven je, bez ikakve sumnje, izgledao kao ovejana hulja. Mada su Branoha smatrali zapečkarom, ipak je u mladosti uspeo da prođe nešto sveta i ponešto nauči. Zato je, za razliku od sinova, smesta shvatio šta znače dva široka, loše zarasla ožiljka na zapešćima, a i onaj treći, isti takav, na vratu. Mada očigledno stari, ožiljci nisu sasvim iščezli. Takvi ostaju jedino od bukagija...

Zašto li je robijao taj Zimogor? ...Šta je učinio? I kako li se samo spasao... Sve same brige.

Ali je zato na uzici namotanoj oko jedne pletenice visila velika kristalna perla, presijavajući se na suncu u duginim bojama. Znači, Zimogora je volela i negde čekala nevesta ili žena, i to je ulivalo nadu. Ko će ga znati, možda će razumeti oca koji strepi za svog sina...

Iz pojate je poput crnog klupka izleteo Miš okrznuvši Venovo vlažno rame, ali se predomislio pa se smestio kraj bunara, na ivicu brvna. Prvi put u životu Branoh je video noćnog letača koji se nimalo ne plaši sunca. Ven, koji je već posegao za ubrusom, osmehnu se, ponovo podiže vedro i poli Miša preostalom vodom. Zverčicu je mlaz svalio s brvna, ona zapišta koprcajući se u mokroj travi, zatim se ponovo uspentra na balvan i s uživanjem poče da se otresa. Opnu na jednom krilu presecala je uska pruga rozikaste kože, bez krzna.

Zimogor se nasmeja, i tada Branoh konačno shvati na koga ga podseća taj čovek. Upravo na psa. Na vukodava čuvene venske rase, hladnokrvnog, okrutnog, koji nikada ne laje. Na prvi pogled ti psi su ličili na vukove. I strašno su ih mrzeli. Behu čuveni po tome što nisu uzimali ni pred čitavim čoporom vukova, braneći one kojima su verno služili.

Zimogor se pokloni pridošlom domaćinu i poče da se briše.

– Nisi mi dobrim uzvratio za ukazano gostoprimstvo, uvaženi goste – reče Branoh.

Ven podiže glavu, ruke sa ubrusom na mestu mu zamreše.

– Šta se desilo, domaćine? – polako progovori.

– Čime ste to vas dvojica sinoć napunili glavu mom najmlađem sinu? – uzvratilo on pitanjem na pitanje. – Otkad je sinoć došao od vas iz pojate, tumara okolo, kô pile s otkinutom glavom. Oštri mač što ga je našao u šumi, navro da ide od kuće...

Vukodav uopšte nije bio vičan raspravama. A i šta bi odgovorio Branohu? Da on i njegov saputnik nemaju s tim nikakve veze i da badava prebacuje sa bolesne na zdravu glavu? ...Spasao ga je Evrih, koji se tek probudio nakon noći probdevene nad mukotrpnim učenjačkim radom.

– Sinoć je tvoj sin pogrešno zaključio da smo mi prijatelji nekakvih najamnika, poštovani – objasni mladi Arant. – Imam utisak da im je pozavideo na smelosti i rešio da i sam okuša sreću u vojničkom zanatu. Mi smo ga, kako smo znali i umeli, odvrćali od toga...

Utom se vrata na kući naglo otvoriše i u dvorište izađe Asgvajr lično. Junoša beše odeven kao da se sprema na put, a za pojasom mu je, u svojeručno izrađenim koricama, visio dugački mač. Na leđa je uprtio torbu: za njim je posrtala Radegona, pokušavajući da mu skine naprtnjaču s leđa.

– O! – uzviknu Evrih. – Vidim da naše reči nisu bile dovoljno ubedljive...

Nekada davno, dok je Vukodav još bio majušni dečkić i srećno živio u svom domu, on je, zbog nerazumnosti svog ranog uzrasta, sa zavidljivom znatiželjom piljio u putnike koji bi ponekad zabasali tamo gde je živio njegov rod. Razrogačenih očiju upijao je te putnike-namernike, slušao njihove priče i maštao o tome da, poput njih, i on vidi sveta. Sada on, siromah, već ko zna koju godinu bez prestanka tumara svetom, zavideći onima koji imaju dom i u njemu porodicu. Mladi Segvan tek je trebalo to da shvati.

Asgvajr prođe pored Vena i uputi se pravo ka kapiji, jedva mu klimnuvši glavom. Oca, braću, a naročito uplakanu majku, nijednom nije pogledao. Kao da bi mu, ako bi se obazreo, iščilela sva rešenost. Bolje da zamišlja kako je on mladi junak iz segvanskih predanja. Pa i oni su kretali u junačke poduhvate ne obazirući se na odvratanje matere i oca. A zatim se vraćali kući na čelu družine, sa plenom i slavom, stekavši čak i tu čast da im podvizi budu opevani u sagama. I uz smeh se prisećali kako onomad ne htedoše da ih puste ni na dvorišnu kapiju... Predanja bi jedino prećutala koliko je njih nestalo ne samo bez slave, već i bez traga i glasa.

Da su Branoh i Radegona pribegli pretnji kletvom, možda bi uspešli da zadrže sina. Međutim, nisu žurili da posegnu za tim krajnjim sredstvom. Ili su previše voleli svojeglavog najmlađeg sina... ili se nisu nadali da će ga čak i to odvratiti. Miš je osetio napetost među ljudima, raširio krila i uznemireno zapištao... Vukodav pogleda zverčicu i odluči da se oduži Branohu za gostoprinstvo.

Asgvajr je gotovo naleteo na njega. Ven kraj kog je, kako mu se činilo, upravo prošao, iznenada je iznikao iz vazduha između njega i kapije.

– Rešio si da se boriš? – tiho ga upita Vukodav. – Pa, bori se onda. Počni od mene...

Njegov mač je, kao znak velikog poverenja u domaćina, visio na drvenom klinu u pojati.

Asgvajr se zbunjeno ukipi, pokušavajući da shvati – kako to, ni pet ni šest, već – bori se... Tada mu Vukodavov dlan dotače vilicu obraslu nežnim paperjem brade. Ništa bolno, ali zato veoma uvredljivo. Medarev sin izmače glavu i uputi Venu pogled pun mržnje. Bolje da to nije učinio. Zelenkastosive oči gledale su nekud kroz njega i behu savršeno spokojne. Ni gneva, ni žalosti, a naročito straha nije bilo u njima... to jest, u njima ne beše ama baš ničega. Asgvajra najednom obuze neobjašnjiva jeza i on prvi put pomisli kako dom i nije tako loše mesto... Ne! već nekoliko godina redovno se tukao s momcima iz susedstva, potezao je čak i nož, i veoma se ponosio time što nika-da nije izbegao tuču. Neće je izbeći ni sada. Nije valjda ovaj Ven baš toliko jači od onog pripitog mlinara na trgu kojeg je Asgvajr naterao da ljubi prašinu!

Budućnost je ubrzo pokazala u čemu je razlika.

Junoša navali na Vukodava, baš kao nerazumno štene na odraslog psa. Beše niži rastom, ali nezatno, i pesnicom je naciljao Venovu jagodicu. Vukodav nije ustuknuo, nije se čak ni izmakao. Jednostavno je zakoračio napred. Veoma mali iskorak. Od svih koji su to posmatrali, jedino je Evrih imao dovoljno izvežbano oko da vidi kako je on celim telom skliznuo pod udarac, okrenuo se i naglo čučnuo, a zatim se ispravio, radeći nešto rukama.

Asgvajr se nemoćno oklembesio na njegovom boku grčevito ga grabeći za čakšire, kako ne bi pao na glavu i slomio vrat. Nije primećio da su ruke koje ga drže nalik na drvene stege.

Smeškajući se ispod brka, Vukodav bez žurbe pređe duž dvorišta obraslog kamilicom. Uvažena Radegona viknu i polete da brani najmlađeg sina, ali Branoh je uhvati za ruku. Već je uočio da se Ven uputio ka gomili slame, pripremljene za zastiranje poda. Tamo je Asgvajr naglavačke i poleteo, kao u perinu.

Kada je ustao, tresao se od besa i poniženja.

– Ti si... gost! – uzviknu on, otresajući slamke sa kose i odeće i napipavajući korice koje su mu odletele iza leđa. – Ti si... gost, i samo zato si još živ!

– Ima raznih gostiju – reče Vukodav. – A mača bolje da se ne laćaš, možeš slučajno da se posečeš...

Kako se moglo i očekivati, Asgvajr smesta poteže mač iz korica i ustremi se da sebi krči put do slobode.

...I ovog puta sa istim uspehom. Kada se iskobeljao iz gomile slame i ponovo stao na noge, Ven je u ruci držao oduzeti mač, razgledajući oštricu.

– Šteta – reče on. – Budali je dopao ruku.

Asgvajr se samo sećao neočekivanog bola kada su mu se na ruka- ma iskrenuli zglobovi, a onemoćali prsti sami od sebe rasklopili. Kasnije će shvatiti da je Ven bez većih problema mogao i glavu da mu smakne njegovim sopstvenim mačem. Ali sada mu ne beše do toga.

– Vraćaj mi to! – urliknu on i treći put se baci na Vukodava.

Ovaj gotovo da se i nije okrenuo. Ruku koja se pružala ka maču uhvatio je za mali prst. I Asgvajr zaigra na vrhovima prstiju, grčevito hvatajući vazduh. Kada je Velika Majka, Oduvek Postojeća, stvarala bol, obdarila ga je svojstvom da hladi i najusijanije glave.

– Opameti se – reče Vukodav, oprezno polazući medarevog sina u travu. – Nije sreća to što misliš!

On odloži oduzeti mač i pusti Asgvajra. Ovaj smesta skoči, zgrabi oružje i trkom zamače iza kuće. Vukodav mrzovoljno zakliva glavom misleći kako je prerano pustio momka. Još ponešto je želeo da kaže vetropiru. Ali, neće valjda sad da ga juri.

– Ipak nisi bio u pravu – reče mu Evrih dok su prolazili kroz šumarak, penjući se sve više ka predgorjima. Kamenita strma staza, od samog početka teško prohodna, vijugala je duž obale rečice koja je nosila solvensko ime, prosto i razumljivo: Klokotuša.

Po tvom mišljenju, pomisli Ven, *ja nikada nisam u pravu*. Naglas, naravno, ništa nije rekao i Evrih nastavi svoju misao:

– Ponizio si ga, zar će to otrpeti? Sada će sigurno pobeći od kuće, kako bi svima pokazao. Ne, moj prijatelju varvarine, pamet se ne utuvljuje pesnicama.

– A gde si ti bio, pametnjakoviću? – obrecnu se Vukodav. Posebno ga je jedilo kada ga je Arant nazivao varvarinom. Osim toga, pesnice nije ni upotrebio. Bar to je Evrih mogao da primeti. Mada je u Arantovim rečima postojalo zrnice istine, i to ga je naročito pogađalo. – Što mu nisi ti objasnio kad već ja ne umem!

– Baš bi on mene slušao! – frknu Evrih. – Pa od sinoć samo u tebe zvera.

Vukodav očuta. Bilo je besmisleno prepirati se. Ukoliko Asgvajr nije savršena budala, porazmisliće o tome što se dogodilo i sam će sve shvatiti. I ostaće kod kuće. Zato što je veoma loše kada unuci ne umiru tamo gde su im pomrli dedovi. A triput je gore – krenuti u potragu za slavom koja se stiće ubijanjem ljudi. Ako već ne može mirno da sedi kod kuće, a duša mu žudi za vojničkom službom – eto mu pod nosom prestonog Galirada i knesa s družinom, neka pokuša da stupi u otroke. Možda ga i uzmu... Ako se spanda s najamnicima – ne gine mu smrt. Šteta ako nije uspeo da mu utuvi čak ni tako prostu stvar...

A i zašto je Arant toliko navro? Odakle mu uopšte pomisao da se njega na bilo koji način tiču Asgvajr i njegova porodica? ...Život ga je s mnogo ljudi sastavljao na dan ili dva, da bi se ubrzo zauvek rastali!

Iza planina je ležao narlakski grad Kondar. Tamo je takođe bila morska luka, doduše, ni izdaleka tako velika kao galiradska. Kopnom preko Okrunjenog gorja teško su se probijali i pešaci. Oni koji su sa sobom nosili robu i imetak radije su se odlučivali za trodnevnu plovidbu morem. Staza se uspinjala kamenitom padinom prekrivenom razbacanim oblucima po kojima je rastao raznobojni lišaj. Između oblutaka gorostasne jele su korenjem napipavale sebi oslonac. Kroz opale iglice s obeju strana puta probijao se zečji kiseljak.

Ispevši se na vrh prve strmine, Vukodav zastade da sačeka Evriha i osvrte se. Brežuljci predgorja valovito su se gubili u daljini poput nežnih, zelenih talasa. Između gustih šuma blistala su jezera, tekli žuboravi potoci. Vukodav potraži pogledom jezerce kraj kojeg se nalazilo medarevo dvorište, ali pod gustom senkom drveća nije mogao da razabere ni kuću, ni ogradu. A tamo u daljini, iza jezera i šuma, krivudala je široka, sjajna pruga. Velika Svetlinja. Reka-mati čitavog venskog naroda. Vukodav se najpre pokloni njoj, koja se pružala samom ivicom obzorja, a zatim se okrete prema zapadu. Tamo gde se iza neprohodnih priobalskih grebenova prostiralo modro more, gusto načičkano ostrvima. Vrletni krš obavijen izmaglicom zaklanjao je pogled na ušće i grad na obali. Vukodav u daljini razazna jedino

golju kamenu stenu, uperenu u plavetnilo neba poput prsta nekog podzemnog čudovišta. Veličanstvena kula koju sazdaše Bogovi. Maglovita stena.

Vukodav uzdahnu i upravi pogled tamo kuda ih je vodio put. Padine su se nizale jedna iznad druge, svaka strmija od prethodne. Šuma i kamen, kamen i šuma – plavičasto-zelene palisade šiljatih vrhova četinarara... Na dva mesta obrušavali su se vodopadi oko kojih su lebdeli svetlucavi oblaci vodene prašine... Nešto istočnije, blešteći na suncu, u nebesa su se uzdizali divovski prevoji okovani ledom. Oblačići što su klizili nad Vukodavovom glavom plovili su ka njima i hrpimice se okupljali oko podnožja gorostasa. A visoko iznad njih, kao da se razlivaju oko nevidljive prepreke, nad zaledenim vrhovima planina strujale su paperjaste pruge oblaka...

– Kakva divota! – uzdahnu Evrih kada se konačno ispeo na vrh. – Milina jedna! Zašto ne bismo predahnuli ovde, prijatelju Vukodave!

Prizor, bez svake sumnje, beše vredan pomena u tek započetim *Dopunama*. Nešto otprilike ovako: „...a na granici solvenske i narlakske zemlje nalazi se prostrano planinsko područje, nazvano Okrunjeno gorje. Ljudi tu ne žive, jedino ponekad zađu lovci. Ali zato putnik koji se odvaži...“

Vukodav promumla nešto nerazgovetno, sede na zemlju i stade da pretura po naprtnjači. Evrih ošinu „varvarina“ prekornim pogledom, nastojeći da shvati kako iko može biti tako slep za svekolika čudesa i krasote Božijeg sveta. Pogled na snežne vrhove morao bi, po njegovom dubokom uverenju, da uzvisi i očisti dušu, nagoneći je da razmišlja o nečemu velikom i večnom... Naravno, ukoliko je dotična duša uopšte sposobna za tanani osećaj lepog...

Kad bi ti samo znao šta kriju te planine, mislio je za to vreme Vukodav. *Tamo dalje na jugu, gde ih zovu Dijamantskim zbog žila dragocene rude što izbijaju na samu površinu, po očitom previdu Bogova!* Da ga je neko pitao, Vukodav bi rekao da goreg mesta od tih planina nema i ne može da bude na ovom svetu. Za takvu ocenu imao je veoma jake razloge. Evrihu nikada nije podrobnije pričao o sedmogodišnjoj večnosti u kamenim nadržima, u najstrašnijoj robijašnici naseljenog sveta. Uopšte, nije naročito voleo da priča o sebi. Tim pre što u proteklom životu baš i nije imao čime da se uzgordi...

Učeni Arant iznenada raširi ruke i svečano poče da deklamuje:

*Snežni zemaljski vrhunci, ozareni sunčevim svetlom,
Odraz su Planine koju su besmrtni Bozi uzdigli,
Slavni su stožer s početka još stvaranja čitavog Sveta,
Neba vrhunci, što jedino duhovnim prozru se okom!*

Recitovanje beše namenjeno grubom varvarinu, jer Evrih nikako nije gubio nadu da će jednom uspeti da oplemeni njegov sirovi um. Vukodav nije imao nameru da mu objašnjava kako tu klasičnu poemu naizust može da nastavi do kraja. I nju je naučio tamo, u rudniku. Veoma ju je cenio njegov sapatnik s kojim je, prikovan za istu gredu, u podzemlju okretao dolap.

Vukodav priteže kožne uzice naprtnjače, ustade i mračno procedi:
– Hajdemo!